

22 DOBOZ-VERSEK VERS-DOBOZOKBAN

ismeretlen japán költő levelei

1. Út az Utsu hegyen

Hátizsákot formázó, ötrekeszes illatszeres doboz (kogo), „borostyánnal befutott keskeny út” motívummal, maki-e, Japán, 19. század

Hogyan is másznám meg az Utsu hegyet, inkább a kanyargó, keskeny útra térek. Vonszoló magam, mint a gyékényből font hátizsákot, amit telitömtem kacattal, legfőképp a múlttal. Kiüríteni nem lehet, elhagyni sem tudom sehol, visszahúz, mintha kővel volna tele, pedig csak borostyánnal van befutva, borostyán levelével átszótt, mint az álmok. Tovább mehetek vagy várakoznom kell, amíg elszárad, lehullik minden levél? Egy sietős, öreg szerzetessel találkoztam, szánakozva nézett utánam, s batyuját frissen cipelte.

2. Hullámzó krizantémok

Írószeres doboz (suzuribako), krizantém-kert motívummal, maki-e, Japán 18. század

A kerítésekkel határolt kis kertben, a bal alsó sarokban hullámzó krizantémok, körülötte mindenütt az aranyporral felszórt őszi égbolt. A doboz belsejéből tenger árad, partján halász üt, ver kalapáccsal egy cölöpöt az aranyszemcsés fővenybe, hiába. Sajkáját már eloldozta, egyre beljebb sodorja a háborgó víz. Jobbra fent, a szikrázó semmi belsejében egy lugas bejárata, két szalmatető házzal, ahonnan nincs kijárat, de az is lehetséges, hogy ide belépni sem lehetett soha.

24 3. Tükörhold

Írószeres doboz (suzuribako), páfrány-motívummal, maki-e, Japán, 15-16 század (?)

Mint az ítélet pecsétje, úgy terpeszkedik a vízre zuhant telihold tükre a ritmikus vonalakba dermedt, hánykódó hullámokon. Fényesre kopott korong, felette madarak vonulása. Szárnyaljanak még ezer évig vagy ezer nemzedékig! Kívül páfrányok suhognak, hajladoznak, amíg meg nem feketedik rajtuk az idő: ezüsttel felszórt, súlyos harmatcseppek.

Fudzsi hegy alakját formázó illatszeres doboz (kogo), maki-e, Japán, 19. század második fele

Hol vannak az álmodók! A Fudzsi hegy égbe tört csúcsán hó szikrázik, alján sólyom kering. Nem talál zsákmányt, sem menedéket. Mi maradt még a padlisan-alakú medencében, a füstölő helyén, a dobozba zártan? A füst már elillant rég. Ahol nincsenek álmodók, ott nincs ébredés sem.

26 5. Múló szárnycsapások

Írószeres doboz (suzuribako), maki-e és kiji maki-e, díszítetlen fa alapon, Japán, 20. század eleje

Ki csiszolta ilyen simára a fedél fájának szélfúttá, hullámzó erezetét? És mióta fúj itt a szél? A háborgó hullámokon tavaszi virágok gyökereznek, pillangó libben mindig tovább, sodródik egészen a doboz belsejéig. Ott belül ég csillámlik, folyó szivárog el a semmibe, aranypor-szemcsékbe ragadnak a pillangószárnyak csapásai. Minden múlik. Csak éppen semmi nem múlik el soha.

Hordozható amulett, maki-e, Japán, 18. század vége

Az összecukott, szétnyithatatlan világ dobozába zártan egy lótusztrónon Buddha terpeszkedik a ciprusfába vésett felhők között, két keze elmélkedő tartásban. Nem tart semmit, nem tart meg senkit. Kívül, a hullámzó arabeszkek tetején nyíló-csukódó lótuszvirágok között a Tan nyolcküllős kereke forog minden irányba, mint egy elsüllyedt hajó maradványaiból a kormánykerék.

28 7. Az Aranytemplom álma

Pillangó formájú illatszertartó doboz (kogo), maki-e, Japán, 19. század vége

Gyors zápor után őszi füvek hajladoznak a pillangó formájú doboz oldalán, tetején meg a szél zúgását és az ázott föld szagát szívja magába az Aranytemplom. Szentélyében kiterjesztett szárnyú lepkék várakoznak, hogy addig röpködjenek majd a kinti szélben, amíg szárnyukról a hímpor szét nem pereg, fel nem olvad a földben.

Lakkozott üvegdohoz, Japán, 21. század eleje

Élek, sarkok és szögletek körül áramlanak a fény kifehéredett fröccsenései, oldal, tető és aljzat között vibrálnak szerte szét a dohoz lakkozott felületébe csiszolt, hullámzó üvegcsapások, a láthatatlant vörös, kék és zöld vágásokra bontva hullámoz át meg át a világ, de nincs benne kint és nincs kívül bent sem, mert nincs más a fényben, csak a dohoz, és nincs a dohozban más, csak a fény.

30 9. A gyerekkor öble

Írószeres doboz (suzuribako), Japán, 18. sz.

A fedélre átnyúló szilvavirágos ág alatt lábukra ereszkedett darvak ácsorognak a parton, a bal felső sarokban pedig már a doboz belseje felé repülnek, ahol a higanytóba torlódó sziklás táj fölött egy ködbe dermedt madárraj lebeg, a Hold ezüst pecsétje alatt. Süket egyensúly remeg a rekeszekben, tusdörzsölő kő szurok-mélye húzza lefelé a röptét. A csordultig telt gyerekkor ez, a soha el nem múló tegnap.

